

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

2^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΥΤΙΑΛΗΝΗΣ - ΤΑΞΗ Β΄

Μάθημα: «ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ»

Όνομ/μο Εκπ/κού : Πέτη-Παραδειση Καβαρνού, φιλόλογος

Θέμα: «Η αγωγή των αγοριών και των κοριτσιών στην Αρχαία Αθήνα και στην εποχή μας»

A. Στόχοι της παρέμβασης

1. Να αποκομίσουν μια συνολική εικόνα για τη ζωή και τις αξίες της Αρχαίας Αθήνας, έτσι όπως αυτή αναδύεται από την αγωγή των νέων και τη θέση των αγοριών και των κοριτσιών στην κοινωνία της.
2. Να πληροφορηθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες τον τρόπο που μεγάλωναν τα παιδιά τους οι Έλληνες σε δυο διαφορετικές εποχές και να παρακολουθήσουν την εξέλιξη στη φιλοσοφία και στην πρακτική των παιδαγωγικών μεθόδων.
3. Ν συνειδητοποιήσουν τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στην αρχαία και τη σύγχρονη εποχή σχετικά με τα πρότυπα που κοινωνικοποιούν στο ρόλο του φύλου τα κορίτσια και τα αγόρια.
4. Να κατανοήσουν τη λειτουργία της οικογένειας και του σχολείου ως χώρων διαμόρφωσης στάσεων και συμπεριφορών αλλά και κοινωνικών στερεοτύπων.
5. Οι μαθητές και οι μαθήτριες να προβληματιστούν σχετικά με τον διαφορετικό τρόπο αγωγής και μεταχείρισης των αγοριών και των κοριτσιών τόσο από την ίδια την οικογένεια όσο και από τον κοινωνικό περίγυρο από τις μικρές ακόμα ηλικίες και να συνειδητοποιήσουν τις στερεότυπες αντιλήψεις για τις γυναίκες και τους άντρες που επικρατούν γύρω τους.
6. Οι μαθητές/τριες να συνειδητοποιήσουν ότι τα στερεότυπα διαιωνίζουν τις διακρίσεις ανάμεσα στα δύο φύλα προβάλλοντας συνήθως τον άντρα σε δυναμικούς και ενεργητικούς ρόλους, ενώ τις γυναίκες σε παθητικούς και διακοσμητικούς ρόλους.

B. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε

1. Ενεργητική και δημιουργική συμμετοχή των μαθητών στη διδακτική διαδικασία (τοποθέτηση προβλήματος – συζήτηση – κριτική)
2. Επισήμανση θεματικών κέντρων – διερεύνηση περιεχομένου – συνολική εκτίμηση ουσιαστών στοιχείων.
3. Διερεύνηση της ουσίας του περιεχομένου (των προσώπων με τις σκέψεις, τις συμπεριφορές, τις στάσεις τους, τις αξίες, τις ιδέες, κ.λ.π. που υιοθετούσαν κατά περίπτωση) και σύγκριση με τις αντίστοιχες δικές τους εμπειρίες.
4. Ενίσχυση της ενδοκειμενικής ερμηνείας με εξωκειμενικές και διακειμενικές αναφορές (διαχρονικές) και διεπιστημονική σύνδεση με άλλα γνωστικά αντικείμενα (ιστορικά, λογοτεχνικά κ.λ.π.).

Το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε για την εφαρμογή αυτής της διδασκαλίας ήταν:

1. Σιμωνίδη: Χαρακτήρες γυναικών. Αρνητικές κρίσεις για τη γυναίκα.
2. Ηρόδοτου 1, 12: Η γυναίκα του Κανδαύλη.
3. Ευριπίδη: Άλκηστις, 280-45
4. Παρθεναγωγείο Μυτιλήνης
5. Λογοτεχνικά κείμενα Β΄ Γυμνασίου
6. Αρχαία ιστορία Α΄ Γυμνασίου

Γ. Η πορεία της διδασκαλίας

Η διδακτική παρέμβαση ολοκληρώθηκε σε τρεις ώρες με την εξής κατανομή :

1^η Διδακτική Ώρα: Εισήγηση του θέματος – Προετοιμασία της τάξης

Στο βιβλίο «Αρχαία Ελλάδα: τόποι και άνθρωποι», δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να διαβάσουν και να συζητήσουν κείμενα αρχαίων συγγραφέων που αναφέρονται στους αρχαίους ανθρώπους και τον τρόπο ζωής τους κυρίως της κλασικής εποχής και των αλεξανδρινών χρόνων με αναφορές σε προηγούμενους και επόμενους αιώνες. Δίνεται λοιπόν το έναυσμα σε μαθητές και μαθήτριες προσεγγίζοντας τους αρχαίους προγόνους μέσα από την καθημερινότητα, να ψάξουν και να δουν τον τρόπο που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονοι Έλληνες ανάλογα κοινωνικά προβλήματα όπως είναι η αγωγή των νέων και η θέση του άνδρα και της γυναίκας.

Επιχειρώντας αναδρομή στις ιστορικές γνώσεις που απέκτησαν οι μαθητές/τριες στην Α΄ Γυμνασίου στο μάθημα της Ιστορίας σχετικά με την αγωγή των παιδιών στην αρχαία Αθήνα και Σπάρτη και αφού διαβάσαμε αποσπάσματα από κείμενα των Σιμωνίδη, Ηροδότου και Ευριπίδη, για να γνωρίσουν τη θέση της γυναίκας κατά την αρχαιότητα, τους δόθηκε η ευκαιρία να μεταφερθούν και στη σημερινή πραγματικότητα και να κάνουν συγκρίσεις με την προσωπική τους αγωγή και ανατροφή.

Παράλληλα διαβάστηκαν αποσπάσματα από το βιβλίο με την ιστορία του Σχολείου μας «Το Παρθεναγωγείο Μυτιλήνης», Έκδοση 2ου Γυμνασίου Μυτιλήνης - Δήμου Μυτιλήνης, 1998, που αναφέρεται στην εκπαίδευση και αγωγή των κοριτσιών, για να διαμορφώσουν σαφέστερη εικόνα των παιδαγωγικών αρχών με τις οποίες μεγάλωσαν οι γιαγιάδες και οι μητέρες τους και διαπαιδαγωγούν σήμερα τις σύγχρονες γενιές.

2^η Διδακτική Ώρα: Ερωτηματολόγια – Κύρια συζήτηση

Στην αρχή έγινε συνοπτική παρουσίαση του περιεχομένου των κειμένων που είχαν επιλεγεί: «Η θέση του αγοριού» Πλάτωνος, Πρωταγόρας και «Η θέση του κοριτσιού» Ξενοφών, Οικονομικός VI 4-6. Γράφτηκε ο τίτλος στον πίνακα και η τάξη χωρίστηκε σε δύο μεικτές ομάδες, για να γίνει η επεξεργασία των δύο ενοτήτων σε χαμηλόφωνη συνεργασία με βάση ένα ερωτηματολόγιο που τους διανεμήθηκε.

- § Να εντοπίσουν στοιχεία/πληροφορίες που αναφέρονται στην αγωγή των αγοριών ή των κοριτσιών στην αρχαία Αθήνα.
- § Να εντοπίσουν το στόχο της αγωγής των αγοριών ή των κοριτσιών στην αρχαία Αθήνα.
- § Να διατυπώσουν τη γνώμη τους για το περιεχόμενο και το στόχο της αγωγής των σημερινών αγοριών ή των σημερινών κοριτσιών
- § Να συζητήσουν ποιες ομοιότητες ή ποιες διαφορές έχει η ζωή των σημερινών αγοριών ή των σημερινών κοριτσιών σε σύγκριση με τη ζωή των εφήβων της αρχαίας εποχής.

Μετά από 10λεπτη σιωπηρή εργασία η τάξη ξαναενώθηκε για να γίνουν οι ανακοινώσεις των πορισμάτων κάθε ομάδας με τη σειρά των ερωτήσεων. Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε ακούστηκαν χαρακτηριστικά στοιχεία της αγωγής των δύο φύλων, περιέγραψαν τον τύπο του αγοριού και το περιεχόμενο της αγωγής του κοριτσιού.

Οι δυο ομάδες επικεντρώθηκαν κυρίως στο περιεχόμενο και το στόχο της αγωγής των κοριτσιών που προκάλεσε ιδιαίτερη εντύπωση αλλά και την αποδοκιμασία των κοριτσιών (καλές και υπάκουες σύζυγοι, σωστές νοικοκυρές, εγκρατείς, περιορισμένες στο σπίτι), ενώ τα αγόρια κράτησαν παθητική στάση, δεν εξέφρασαν κάποια ιδιαίτερη άποψη πάνω στο συγκεκριμένο θέμα.

Τέλος οργανώσαμε διάλογο ανάμεσα σε ένα κορίτσι και ένα αγόρι με θέμα τη περιγραφή μιας καθημερινής μέρας για να εντοπίσουν διαφορές ή ομοιότητες στον τρόπο ζωής τους και να συζητηθούν κατά την επόμενη διδακτική ώρα.

3^η Διδακτική Ώρα: Παρουσίαση πορισμάτων – Εξαγωγή συμπερασμάτων

Ανακεφαλαιώθηκαν τα επιμέρους στοιχεία και έγινε προσπάθεια να ενεργοποιηθούν οι εμπειρίες μαθητών και μαθητριών σχετικά με το περιεχόμενο της αγωγής των αγοριών και των κοριτσιών σήμερα. Μέσα από πολλές αναφορές της προσωπικής εμπειρίας τους συμφώνησαν τόσο τα κορίτσια όσο και τα αγόρια ότι οι γονείς τους δείχνουν το ίδιο ενδιαφέρον και δεν κάνουν διακρίσεις στην αγωγή τους. Οι εντολές και οι παραιτήσεις που τους απευθύνουν οι γονείς και οι δάσκαλοι δε διαφέρουν και όλοι στοχεύουν στην πνευματική και ψυχική τους καλλιέργεια.

Ζητήθηκε να εκφράσουν ιδιαίτερα τη γνώμη τους τα αγόρια ή τα κορίτσια που μεγαλώνουν με αδέρφια αντίθετου φύλου. Από τις απαντήσεις δεν υποστηρίχθηκε κάποια εύνοια προς τ' αγόρια ή κάποια υποβάθμιση των κοριτσιών, αντίθετα φάνηκε ότι οι γονείς τους υποδεικνύουν τα ίδια πρότυπα που κοινωνικοποιούν στο ρόλο του φύλου τα κορίτσια και τ' αγόρια.

Ύστερα από συζήτηση καταλήξαμε στο συμπέρασμα πως το περιεχόμενο και οι στόχοι της αγωγής των αγοριών και των κοριτσιών δε διαφέρει όπως συνέβαινε στην παλιά εποχή. Στη συνέχεια η τάξη χωρίστηκε σε δυο ομάδες από αγόρια και κορίτσια. Απευθύνουμε στα κορίτσια την ερώτηση: θα θέλατε να έχετε από τους γονείς τους την ίδια αγωγή που είχαν τα κορίτσια της παλιάς εποχής. Ρωτήσαμε και τ' αγόρια: αν ήσασταν σε ηλικία γάμου, θα θέλατε η μελλοντική σας σύζυγος να έχει τα χαρακτηριστικά ενός κοριτσιού της παλιάς εποχής ή ενός σύγχρονου κοριτσιού.

Τα παιδιά μίλησαν με ειλικρίνεια και αυθόρμητα χωρίς να υποκρίνονται. Τα αποτελέσματα ήταν τα παρακάτω:

α) Τα κορίτσια, όλα ανεξαιρέτως, απέρριψαν τον τύπο της γυναίκας της παλιάς εποχής, ομολογώντας ότι οι γονείς τους ενισχύουν την προσωπικότητά τους και τους παρέχουν σταθερά συναισθηματικά στηρίγματα.

β) Τα τέσσερα από τα δέκα συνολικά αγόρια δήλωσαν ότι δεν θα ήθελαν για σύζυγο μια σύγχρονη γυναίκα, αποκαλύπτοντας έτσι την ανασφάλεια που αισθάνονται απέναντι στο άλλο φύλο.

Ακολούθησε έντονος διάλογος κατά τον οποίο τα αγόρια ομολόγησαν ότι ο δυναμισμός, η ανυποταγή, η διεκδίκηση, η προσωπικές ιδέες, η ανεξαρτησία των κοριτσιών τους φοβίζουν ιδιαίτερα και γι' αυτό βρίσκουν σιγουριά στις στερεότυπες αντιλήψεις για τα φύλα και τους κοινωνικούς ρόλους. Τα κορίτσια διαβεβαίωναν τα' αγόρια ότι πολύ δύσκολα θα συναντήσουν στη ζωή τους το πρότυπο της γυναίκας της παλιάς εποχής.

Τελικά αποδέχθηκαν και οι δύο ομάδες ότι είναι απαραίτητο μέσα από την αγωγή τόσο των αγοριών όσο και των κοριτσιών να αποκτήσουν δυνατή προσωπικότητα, εμπιστοσύνη στον εαυτό τους, αυτάρκεια, ελευθερία και αυτονομία που θα εξασφαλίσουν την ομαλή συνύπαρξη των δύο φύλων και αποδέσμευση από στερεότυπες αντιλήψεις και αντιφάσεις.

Δ. Αντιδράσεις μαθητριών και μαθητών

Το θέμα της ενότητας κίνησε το ενδιαφέρον των μαθητών κυρίως όταν ανακοινώθηκαν στοιχεία σχετικά με την αγωγή των κοριτσιών στην Αρχαία Αθήνα σε σύγκριση με αυτή των αγοριών. Δεν προκάλεσε ιδιαίτερη εντύπωση η μειονεκτική θέση των κοριτσιών στην αρχαιότητα, γιατί απηχούσε τις συνήθεις θέσεις των ανθρώπων της εποχής τους, ακόμα κι' όταν διατυπώθηκε απ' το Σωκράτη μια νέα άποψη, την οποία βρήκαν σημαντική αλλά πολύ νεωτερική και θεωρητική, πρακτικά ανεφάρμοστη στην εποχή της.

Ένωσαν ικανοποίηση τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια όταν μέσα απ' τη συζήτηση και τις συχνές αναφορές τους στην καθημερινή οικογενειακή ζωή διαβεβαίωναν ότι οι γονείς τους δείχνουν την ίδια μεταχείριση και φροντίδα ανεξάρτητα από το φύλο των παιδιών τους.

Μέσα όμως από αποκλίνουσες ερωτήσεις που αφορούσαν την προσωπική τους ζωή διαπίστωσαν αμέσως ότι οι στερεότυπες αντιλήψεις των περισσότερων αγοριών ήταν βαθιά ριζωμένες γεγονός που προκάλεσε την έντονη αντίδραση των κοριτσιών και προσπάθησαν επιχειρηματολογώντας να τις μεταπείσουν.

Ε. Συμπεράσματα

Η διδακτική παρέμβαση νομίζω ότι προβληματίσε τόσο τα κορίτσια όσο και τα αγόρια σε θέματα ισότητας των δύο φύλων και ειδικότερα στο ζήτημα της αγωγής των. Ακόμα και μέσα απ' τα φιλολογικά μαθήματα όπως τα Αρχαία Ελληνικά, Νεοελληνική Λογοτεχνία, Γλώσσα και Ιστορία, αν ο καθηγητής/τρια κάνει την παρέμβασή του μόλις του δοθεί η ευκαιρία, πιστεύω ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες παρακινούνται να προβληματιστούν, να σκεφτούν, να συγκρίνουν, να ασκήσουν κριτική και να αμφισβητήσουν τις στερεότυπες αντιλήψεις των μεγαλύτερων για τους ρόλους των δύο φύλων. Η διδακτική αυτή παρεμβατικότητα θα ενισχύσει την προσωπικότητα των νέων και θα τους εφοδιάσει με επιχειρήματα και απόψεις που θα τους βοηθήσουν να αποδεσμευτούν από τις κοινωνικές αναστολές και αντιφάσεις τους.

ΣΤ. Αξιολόγηση μαθητριών/των – Αυτοαξιολόγηση διδάσκοντα

Κατά τη Διδακτική Παρέμβαση στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών για θέματα ισότητας των φύλων η διαφορετική αγωγή των κοριτσιών σε σχέση με τα αγόρια στην αρχαία Αθήνα προκάλεσε το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών. Πολύ γρήγορα όταν μεταφέρθηκε το επίκεντρο στη σύγχρονη εποχή, έδειξαν μεγαλύτερη διάθεση για συζήτηση κυρίως τα αγόρια για το ρόλο τους. Αυτό κίνησε αμέσως το ενδιαφέρον των κοριτσιών τα οποία, μέσα από παραδείγματα που αναφέρονταν στις οικογένειές τους, προσπάθησαν να ανατρέψουν τις λανθασμένες αντιλήψεις των αγοριών.

Προσωπικά είμαι ευχαριστημένη τόσο από τη συμμετοχή όλων σχεδόν των παιδιών της τάξης όσο και από το αποτέλεσμα της Διδακτικής Παρέμβασης.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες αντιλήφθηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό ότι πολλές από τις απόψεις τους για το ρόλο των φύλων είναι επηρεασμένες από στερεότυπες και αναχρονιστικές αντιλήψεις των γονιών τους. Τους δόθηκε η ευκαιρία μέσα από τη συζήτηση να δουν τα πράγματα από μια άλλη οπτική γωνία που πιστεύω ότι τους προβληματίσε και τους βοήθησε να προσεγγίσουν με αυτοκριτική διάθεση ορισμένες στάσεις και συμπεριφορές τους απέναντι στο άλλο φύλο, γεγονός που θα έχει ως αποτέλεσμα σταδιακά να τις αναθεωρήσουν.

Z. Εργαλεία - Ερωτηματολόγια

Τα βασικά ερωτηματολόγια που δόθηκαν στους μαθητές για να αποτυπώσουν τις απόψεις τους και τις επιλογές τους αντλήθηκαν από το ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΜΕ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ, ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙΙ: **Η ανδρική και η γυναικεία εμπειρία** και πιο συγκεκριμένα το Φύλλο Εργασίας «**ΜΕΓΑΛΩΝΟΝΤΑΣ ΣΑΝ ΑΓΟΡΙ-ΜΕΓΑΛΩΝΟΝΤΑΣ ΣΑΝ ΚΟΡΙΤΣΙ**», αλλά και τα Φύλλα «**ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ**», «**ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ**» των Β. Δεληγιάννη & Δ. Σακκά που εκπονήθηκε στα πλαίσια του Έργου: «Ευαισθητοποίηση Εκπαιδευτικών και Παρεμβατικά Προγράμματα για την Προώθηση της Ισότητας των Φύλων» ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ, πράξη 4.1.1.α

Ερωτηματολόγια

Ενότητα ΙΙΙ: Η ανδρική και η γυναικεία εμπειρία
ΜΕΓΑΛΩΝΟΝΤΑΣ ΣΑΝ ΑΓΟΡΙ- ΜΕΓΑΛΩΝΟΝΤΑΣ ΣΑΝ ΚΟΡΙΤΣΙ

Μεγαλώνοντας σαν κορίτσι έμαθα	Μεγαλώνοντας σαν αγόρι έμαθα

Φύλλο εργασίας

Σχολείο.....

Τάξη.....

Φύλο.....

Πολλές φορές στη ζωή μας τυχαίνει να ακούσουμε διάφορες συμβουλές, παραινέσεις, εντολές, απαγορεύσεις από τους μεγαλύτερους, συνηθέστερα από τους γονείς μας, τους παππούδες μας και τις γιαγιάδες μας ή τους δασκάλους μας.

Προσπάθησε να θυμηθείς όσο περισσότερες τέτοιες συμβουλές μπορείς και να τις καταγράψεις στη στήλη που αντιστοιχεί με το φύλο σου (π.χ. μεγαλώνοντας σαν κορίτσι έμαθα να είμαι ευγενική ή μεγαλώνοντας σαν αγόρι έμαθα ότι δεν πρέπει να βρίζω)

- Ποιες από τις παραπάνω εντολές/επιταγές θεωρείς απαραίτητες για να μεγαλώσει ένα παιδί;
- Ποιες ακολούθησες ως τώρα με ευχαρίστηση και χωρίς να διαμαρτυρηθείς;
- Ποιες νομίζεις ότι καταπιέζουν το άτομο;

Z. Βιβλιογραφία

- § Es Blundel, «Οι γυναίκες στην Αρχαία Ελλάδα»,
- § Χαρά Γ. Νομικού, «Εφηβεία, Η ηλικία της επανάστασης», Εκδόσεις Λιβάνη, 2004.
- § Κακλαμανάκη, Ρ. (1984). "Η θέση της Ελληνίδας στην οικογένεια, στην κοινωνία, στην πολιτεία", Καστανιώτης, Αθήνα.
- § Δεληγιάννη-Κουϊμτζή Β. και Σακκά Δ., Ταυτότητες φύλου στην εφηβεία και το σχολικό περιβάλλον, Συλλογή άρθρων, ΑΠΘ, Τμήμα Ψυχολογίας

- § Δεληγιάννη-Κουϊμτζή Β., Σακκά Δ., Ψάλτη, Φρόση, Αρκουμάνη, Στογιαννίδου, Συγκολίτου, (2000), Έρευνα του Α.Π.Θ. με θέμα: Οι ταυτότητες φύλου στην εφηβεία στα πλαίσια της ιδιωτικής και της δημόσιας σφαίρας».
- § Δεληγιάννη- Κουϊμτζή Β. , Ζιώγου, Σ. «Εκπαίδευση και φύλο, Ιστορική διάσταση και Σύγχρονος Προβληματισμός».
- § Παπαταξιάρχης, Ε., Παραδέλλης, Θ., «Ταυτότητες και φύλο στην σύγχρονη Ελλάδα, Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις», Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- § «Το Παρθεναγωγείο Μυτιλήνης», Η εκπαίδευση και η αγωγή των κοριτσιών στη Λέσβο, Έκδοση Δήμου Μυτιλήνης - 2^{ου} Γυμνασίου Μυτιλήνης, 1998.